

Příloha 1

Záznamový arch pozorování 1

Observation Form

Setting: Fyzioterapie, plavecký bazén Date: 5. duben 2015
 Peers Present (how many): — Start Time: 13:30
 Others Present (e.g., 1:1 assistant): — End Time: 14:15

Activity/Stimulus	Behavior/Response
Micháši a Eliška (E) k bazénu, let už celý fyzioterapeutka (F).	E: „Tereza plave.“
F: „Ahoj Eliško, zdravím tě.“	E: „Ahoj.“
T: „Tak si najdi kraj bazéna zvedni si.“	Eliška špátkou rohy blůdy kraj bazénu, říká a: „
F: „Co budete dvanáska čítat, Eliško?“ Fyzioterapeutka je v bazénu, tváří otáčená k Elišce, rozžlá se jejího koutkem.	E: „Budeme počítat po bířce. Chci složit.“
F: „Složíš si, ak najdeš v se rozvíjíme.“ Dobrá Eliška pokyny, so má čítat.	Eliška provádí jednotlivé pokyny, nemluví
T: „Kopj do vody, kopj rychle, kopj nů.“ - navedl ji rýtmicky, radostně	Eliška se velmi snaží, směje se.
F: „Aho, kopj nehamo a rada jak stráž.“	E: „Voda stráž.“
T: „Tak Eliško, jakmu plavat. Můžeš skočit do vody.“	E: „Jako z lůžka.“ (z křesla = se voda)
T: „Dobře, jako z lůžka.“	E: „Dopovídáme to.“
T: „Tě, dva, jedna, teď!“	E: „Teď!“ - radostně křičí a vstává do vody
T: „To byl skok. Tak a teď najdi kraj bazéna.“	Eliška se otáčí, blůdy kraj bazénu, „Chci ještě složit.“

Observation Form

Setting: _____ Date: _____
 Peers Present (how many): _____ Start Time: _____
 Others Present (e.g., 1:1 assistant): _____ End Time: _____

Activity/Stimulus

Behavior/Response

T: „Jeviče vi vidíte, ak sú preplavené bazén.“
 T: „Elička, vstanej do tej vody. Vezmi si jej hračky do rukou a buď si plováť po bráne.“
 T: „Chceš na zádech? Dobrá, tak preplavíš bazén so zádech a potom upálty po bráne, ano?“

Fyzioterapeutka instruuje Eličku v jednotlivých aktivitách.

T: „Eličko, čo bude koniec. Bude maráča?“ (maráča = peristóza maráča)
 Fyzioterapeutka zapína maráču.

T: „Tak a koniec. Húšťe v vody, Eličko“
 T: „Už nie, sere pľúče.“

E: „Je to dvere.“ Elička si dvere priblíži rukami a ústami.

E: „Chci plavat na zádech.“

E: „Ano.“ - vmieta sa, podáva fyzioterapeutke dvere zručne.

Elička provádí pokusy, ale dvere sama vyjedruje, čo by dôležité deťom.

E: „Bude.“ vmieta sa

Elička sa dotýka lablín, ponoruje hlavu do vody, nemluví.

E: „Chci jechť plavat.“

E: „Príďte. Príďte atúntek.“

Příloha 2

Záznamový arch pozorování 2

Observation Form

Setting: Školní jídelna, rybník Date: 12. března 2015

Peers Present (how many): 7 (opakuje si) Start Time: 13:10

Others Present (e.g., 1:1 assistant): asistentka, učitelka End Time: 14:00

Activity/Stimulus	Behavior/Response
<p>Eliška (E) jde se zbytkem třídy na procházku. Jde se doprovázet asistentka (A) a vyzkoušely si obkrmování rybek.</p>	
<p>A: „Eliško, vezmi si boty.“</p>	<p>Eliška jde ke skřínce, vezme si je, ale neobouvá je. Poka' rukama lokne sebe, vyzkouší si boty. „To je Eliščiná bunda.“</p>
<p>Asistentka nereaguje.</p>	<p>Eliška opakuje „Je to Eliščina bunda.“ Žežulek je ve své odpovědi.</p>
<p>A: „Ano, je to tvoje bunda, Eliško, ab' teď se obuj.“</p>	<p>Eliška se snaží obout si boty, ale nedá si je do. „Nejde.“ Píká' vstěku.</p>
<p>A: „Přičkej, já ti pomůžu.“ „Pomůžu“ s oboustranným.</p>	<p>E: „Uš' to jde.“</p>
<p>A: „Ano, už to máme. Teď vidíš.“</p>	<p>E: „Nijedeme na procházku.“</p>
<p>A: „Jedeme ven. A víš kam půjdeme?“</p>	<p>E: „K Bulharu“ (Bulharu = rybníku)</p>
<p>A: „Ano, k Bulharu.“</p>	<p>E: „Fouká' vítr.“</p>
<p>vyjdou ven, Eliška stále konverbuje fráze s asistentkou.</p>	
<p>A: „Venku je krásně. Svítí sluníčko.“</p>	

Observation Form

Setting: _____ Date: _____

Peers Present (how many): _____ Start Time: _____

Others Present (e.g., 1:1 assistant): _____ End Time: _____

Activity/Stimulus

Behavior/Response

A: „Ano, trochu trochu vítr. Je tížimo?“
 A: „Napravo je vlna.“
 A: „Správně, to je právo.“
 A: „Vlna je otevřena, protože se tam děti jítte učí.“

Cartou si utváří, co je správo a ulvo.

Dějdu k rybníku.
 A: „Směje se.“ No to teda ne Eliška, to bys přišel na narydla. „Zšdný“ vedení do vody.“
 A: „Chceš Lrmil Loolny?“
 A: „Tak tedy máš roblík a trhej ho na kourky.“
 A: „Hucit trhat menší kourky.“
 A: „Ano, takhle velký“
 A: „Škvele. Letit do vody. Kachny už se o něj perou. Hod jim rychle dlati.“

E: „Ne“, „Chci poradit, co je napravo.“
 Eliška má na pravou ruku.
 E: „Vlna je otevřena.“

Eliška správně ulvoje strany.
 E: „Bulhar je před námi.“

E: „Chci si vedout do vody.“
 F: „Do vody NE!“ - se říká s velkými důrazem a směje se.

E: „Chci“
 Eliška trha velké kourky.

Eliška trha roblík. „Takhle.“
 Hází roblík do vody.
 Eliška hází, směje se tomu, co se vysleutla říká.

Observation Form

Setting: _____ Date: _____

Peers Present (how many): _____ Start Time: _____

Others Present (e.g., 1:1 assistant): _____ End Time: _____

Activity/Situation

Behavior/Response

A: „Tak už se vrátíme zpátky.“

E: „Chci jít k Emil Lachny.“

A: „Už nemáme robotky, E, a musíme se vrátit. Co budete odpoledne dělat?“

E: „Budu mít oběd.“

A: „Užij si ji, má přece.“

E: „Kudrni.“

A: „No uvidíš, budete mít, ale to až uvidíš. Co budete dělat ve škole?“

E: „Půjdu ven. Půjdu s Markétou.“

A: „Ano, to je fajna. A co bude dělat máma?“

E: „Máma jede na kafe.“

A: „Ano.“ Duchová ke škole, a Markéta už je tu, etěto, tak už vpo la přijdeš domů.“

E: „Markéta.“

A: „Ano, už je tu Markéta.“

Příloha 3

Záznamový arch pozorování 3

Observation Form

Setting: zahradě Date: 22. března 2015
 Peers Present (how many): — Start Time: 19:45
 Others Present (e.g., 1:1 assistant): babička, Markéta End Time: 19:55

Activity/Stimulus	Behavior/Response
<p>Přicházíme v Elvěku na zahradu, kde stojí babička (B). M: „Elvíčko, babička je tu.“ M: „Tak se jen na chvíli. Pak musíme na veštinu.“ M: „To nevím, co máš tam máš připraveno.“</p>	<p>E: „Chci se babičkou.“ E: „Budu mít houbku.“ E: „Půjdemo k babičce.“</p>
<p>B: „Ahoj, Elvíčko. kde jsi byla?“</p>	<p>Elvíka se velmi usmívá, obamšle se k babičce. Ležem ramem, pokládá své dolo na její. Mluví šeptem. „ve škole.“</p>
<p>Babička taky šeptá: „Aho. A jak se máš?“</p>	<p>E: „Dobře.“ usmívá se „Půjdemo do domečku.“ (do domečku. k babičce domel.)</p>
<p>B: „Tedy ne, Eli. Tedy budeš s Markétou. Do domečku přijdeš večer.“</p>	<p>E: „No večer. Budou špagety.“</p>
<p>B: „No, Eli, špagety byly večer. Uděláme ti topinky.“</p>	<p>E: „S kivi.“</p>
<p>B: „Eli, máš mě jíst, jo? Uvidíme ve večer.“</p>	<p>Elvíka se rychle puzit. „Uděláme obel.“</p>
<p>B: „Ne, dvanáct nebudeme dělat obel.“</p>	<p>Elvíka se puzit. „Markéta“. Markéta šeptat.</p>
<p>M: „Jsem tu, Elvíčko. Půjdemo domů, ano?“</p>	

Dimension of Conversation

Příloha 4

Záznamový arch strukturované aktivity

Structured Interaction Form

Setting: domovní prostředí Date: 26. únor 2015
 Peers Present (how many): - Start Time: 13:13
 Others Present (e.g., 1:1 assistant): - End Time: 14:42

Evaluator's Comments,
Activities, or Setting Events

Individual's Specific Behaviors,
Responses, or Comments

Přicházím do pokoje. Eliška sedí u žesky v rukou má míč, který se při prudkém pohybu rozbláží! Třáse u ní a pak si ho tláče k očím. Přicházím k ní a pokusím se jí ruku na předloktí. Eliška mě očelává!

M: „Ano, Eliško, tak už jsem tady.“

M: „Jasně, to jsem já, Markéta. Těšíš se?“

M: „Bo děláš?“

M: „No koutám na to. Ale já už jsem tu. Podnikneme něco spolu?“

M: „Můžeme jít, jestli budete chyt, ale před tím mám pro tebe připravenou hrů. Budou tam auty, vlaky...“ - neucíná mě doprovázet.

M: „Eli, řekni to bezky celou větou.“

M: „Všechno si spolu prohlédneme. Můžeme už dělat ten míč?“

M: „Dávám ho do kavičky. Tak půjdeme ke stolu a prohlédneme si ty vlaky, jo?“

E: „Markéta“ - přetáhla si hrůt v ruce

E: „Těšíš.“ - usmívá se a znovu třese míčem

E: „Mám míč! Bláto!“

E: „Podnikneme. Půjdeme na procházku.“
- špatná intonace otázky - new! jasně, jestli se ptá, nebo to oznámuje.

E: „Podívat na vlak.“

E: „Chci se podívat na vlak.“

E: „Jedle jednou si bouchnu.“
- napovledy zatváře míčem a pokládá ho svým směrem.

Structured Interaction Form, continued

Setting: _____ Date: _____
 Peers Present (how many): _____ Start Time: _____
 Others Present (e.g., 1:1 assistant): _____ End Time: _____
 Evaluator's Comments, Activities, or Setting Events
 Individual's Specific Behaviors, Responses, or Comments

Ideme ke stole, Eliška se po bytě pohybuje samostatně.
 M: „Jo, ukážu ti auto, vlak, letadlo a taky loď.“
 M: „Ano, to jsou tvoje hračky, že mach je tam. Tak si je bráň sebou.“
 M: „Ano, až vězn.“
 Přípravuje hra, příliš nemluví.
 M: „Ano, to je auto, že teď ho tam ještě vez.“
 M: „Budeme si o ni hrát.“
 Přípravila jsem, co bylo potřeba. Tvorily pro dopravní prostředky jemná obla stránka, aby si Eliška nejprve v klidu prohlédla dopravní prostředky samostatně. #tit

E: „Zdá se, vstaly.“
 Eliška se usmívá. „Čerí loď.“
 Povádí se ke stole, vaha' po stole, kde leží miska a jejími křky.
 E: „To jsou moje hračky.“
 E: „Až vězn.“
 Eliška zvedne vaha' po vězně, so poklabram na stole. „To je auto.“
 E: „Čerí loď.“
 Eliška si vřadny dopravní prostředky prohlídá, bez problémů jí pojmenovává. Znovu bere do ruky loď. „Je to loď.“

Structured Interaction Form, continued

Setting: _____ Date: _____

Peers Present (how many): _____ Start Time: _____

Others Present (e.g., 1:1 assistant): _____ End Time: _____

Evaluator's Comments,
Activities, or Setting Events

Individual's Specific Behaviors,
Responses, or Comments

M: „Ano, je to loď. Správně jí to poznala.“

Směje se

M: „A Eliška, kde pluje loď?“

Neodpovídá, zkouším se zeptat jinak.

M: „Loď pluje, že jo? To čemu pluje loď?“

E: „To vodě.“ - směje se

M: „Světlo! Loď pluje po vodě. Já tu mám vodu. Podívej.“

E: „Marečka má vodu.“ - strčí ruku do misky s vodou a vzápětí začne bábát dlaní.

Čuvili ji nechala, ať si hraje

M: „Eliška a Lída, loď pluje po vodě, kde jezdí auto?“

E: „Na silnici.“

M: „A může také být silnice? Já tam jí do ruky hrubý papír.“

Eliška si papír prohlídá, strká ho Lúdkám

M: „Opatrně. Nechtě, to by bolelo.“

E: „Je to hrubý.“

M: „Jasně, je to hrubý. Víš, co to je?“

E: „To je brusák.“

M: „Brusák? Tak tomu říkáš?“

E: „Žitám, je to brusák.“

M: „Dobře. A je hrubý, víd? Je silnice taky hrubá?“

E: „Je.“

Structured Interaction Form, continued

Setting: _____ Date: _____

Peers Present (how many): _____ Start Time: _____

Others Present (e.g., 1:1 assistant): _____ End Time: _____

Evaluator's Comments,
Activities, or Setting Events

Individual's Specific Behaviors,
Responses, or Comments

M: "Může to teda být taková jako silnice?"	E: "Může. Jenom jako."
M: "Přesně tak. Jenom jako."	
M: "Takže už tu máme vodu a..."	E: "A silnici."
M: "Vyborně. A co to kříží na stole před sebou?"	E: "Pobíhá po stole. To je led."
M: "A co, je to led. A kam patří? Na vodu nebo na silnici?"	E: "Na vodu."
M: "Křivě! Škub!"	E: "Voda se směje, přestává se smát, když jí беру led s ruky a místo ní, jí dávám auto."
M: "A tohle je co?"	E: "To je auto."
M: "A po čem jede auto? Po vodě nebo po silnici?"	E: "Po silnici."
M: "Vyborně, tak ho tam dej."	E: "Ukážu polštářku to na papír."
stejným způsobem pokračujeme se všemi dopravními prostředky.	E: "Voda je po pár procvičeních schopná umístit prostředek na správné místo bez výběru dvou možností."
M: "Kde jede vlak?"	E: "Po kolejích." směje se a dává vlak na koleje

Příloha 5

Dotazník

1) Jak osoba spontánně vyjadřuje potřeby a zájmy? Jakými formami komunikace? Jak si říká o něco specifického (Např. pití, hračku, knížku)?

Slovně, jednoduchými větami. Umí poprosit i poděkovat, ale většinou na pokyn, spontánně to neudělá. Neklade otázky. Když chce něco vědět, použije jednoduchou oznamovací větu a čeká na potvrzení či vyvrácení toho, co řekla.

2) Jaké jsou její nejtypičtější poznámky, komentáře nebo žádosti? Dejte příklady přesně toho, co osoba říká nebo dělá.

Úplně nejtypičtější výrok je „půjdeme za babičkou“ a dál např. pustíme si písničky, budeme mít chleba s medem, pojedeme do bazénu... Často venku komentuje procházku a oznamuje, kde se právě nacházíme, nebo se ujišťuje, kde se nacházejí pro ni důležité orientační body jako např. Rybník je vpravo, stáj je za námi, les je vlevo atd. Komentuje čichové vjemy „voní tady kouř“, voní tady oběd, voní tady rybník, smrdí tady hnůj atd.

3) Jak nejlépe komunikovat s touto osobou? (Např. řeč, znakový jazyk, gesta, kombinace forem)

Komunikuje slovně

4) Co užívá osoba většinou - jednotlivá slova, dvouslovné věty nebo delší věty?

Užívá jak jednotlivá slova, dvouslovné i víceslovné věty. Složitější věty používá většinou na žádost druhé osoby - Řekni to pořádně a celou větou. Spontánně mluví v jednoduchých větách a má tendenci používat i pouze samostatná slova, nejčastěji podstatné jméno nebo podstatné jméno a sloveso

5) Popište, jak se osoba chová k ostatním (jak je s nimi v interakci).

K lidem, které zná, se chová vstřícně, má zájem o interakci. Také se k jednotlivým známým lidem chová diferencovaně, např. s babičkou má zaběhaný specifický způsob komunikace, spojený hodně s tělesnou blízkostí, doteky, šeptáním, mluvením s obličejem blízko obličeje babičky. V jejich komunikaci je hodně emocí, smíchu, exprese. S tatínkem se naopak hodně mluví o činnostech, které spolu dělají a komentují je. Jde většinou o klidné, vysvětlující rozhovory s novými poznatky. Ve škole se spontánně nezapojuje, pouze na vyzvání, ale děti rozeznává, odlišuje, a když s ní naváže komunikaci, odpovídá. Na poznámky a dotazy učitelek

reaguje, odpovídá, dožaduje se oblíbených činností. Neznámých lidí se nebojí, je k nim velice vstřícná, zajímají ji. Seznamuje se ráda a nemá problém s cizím člověkem komunikovat, ujišťuje se, jak se jmenuje a zajímají ji informace o novém člověku, které si potom několikrát opakuje. Když se s někým novým seznámí, umí potom o nové osobě mluvit a říci všechno, co se o ní dozvěděla. Komunikuje např. i s lékaři, prodavačkami v obchodech, se sousedy v ulici.

6) Popište, jak je rozvinuta jeho/její slovní zásoba nebo jak se rozšiřuje jeho/její slovní zásoba.

Neokážu říct, kolik slov umí. Při komunikaci s ní se lidé nemusejí nijak omezovat. Pokud nějaké slovo nezná, žádá o vysvětlení tím, že slovo neustále opakuje. Můžu potvrdit, že její slovní zásoba se neustále rozšiřuje a vyvíjí. Jazyk a hříčky s ním ji baví a zajímají. Je schopná např. hrát slovní fotbal, umí vymyslet slova na určená písmena atd. Strašně ji zajímají a baví neobvyklá slova, slova zvukomalebná, líbí se jí slova v cizím jazyce, dokonce projevuje snahu např. rozlišit při poslechu písniček angličtinu atd. Jinak např. anglických slov umí docela dost a ví, co znamenají.

7) Umí osoba správně zareagovat na požadavek? Uved'te specifické příklady odpovědí.

Na požadavek zareagovat umí. Pokud jí např. řeknu „Podej mi míč.“, podá mi ho. Na pokyn si zuje boty, svlékne bundu, napije se. Zaběhnuté aktivity se jí nemusí vysvětlovat. Když se řekne, dojde si na záchod, dojde do koupelny, najde záchod, svlékne se, ví, kde je splachovadlo, umyje si ruce.

Příloha 6

Situace bez kochleárního implantátu

Situace A – očekávané odpojení vnější části

Eliška je fyzioterapii v plaveckém bazénu. Je třeba odpojit vnější část kochleárního poškození při vysoušení vlasů, kvůli vysoké teplotě vzduchu, který by mohl kochleární implantát poškodit. Jde o situaci, která je pro Elišku zcela běžná.

M: „Eliško, budeme foukat vlasy. Co musíme udělat?“

E: „Sundat volant.“ (volant = vnější část implantátu)

M: „Ano, sundáme volant. Takže nebudeš slyšet, ano?“

E: „Ano.“

Sejmu vnější část kochleárního implantátu a vysouším Elišce vlasy. Eliška sahá rukou po fénu, hledá dlaní proud vzduchu. Několikrát po sobě hlasitě opakuje „Je to fén.“ V průběhu fénování dávám její ruku několikrát pryč, protože překáží. Eliška však po chvíli ruku vrací zpátky. Jinak je klidná, nemluví, často křečovitě otvírá ústa, kroutí rukama. Když vypnu fén, autostimulační pohyby narůstají. Je třeba ještě vyndat kochleární implantát z vodotěsného pouzdra, což zabere chvíli času. Eliška začíná být nervózní a volá moje jméno. Dotýkám se jejího ramene, vkládám jí kochleární implantát v pouzdru do ruky, aby pochopila, že kochleární implantát ještě není venku a zároveň ji hlasitě mluvím do ucha, na kterém má sluchadlo. Používám stále stejnou jednoduchou větu „Sundám pouzdro.“ Eliška opakuje „Je tam pouzdro.“ Není zcela jasné, jestli slyší, co říkám, nebo situaci pochopila díky doteku. Když se mi povede kochleární implantát vyndat, dávám jí do ruky prázdné pouzdro a zapojuji vnější část.

E: „Už to jde.“

M: „Ano, už to mám. Slyšíš mě dobře?“

E: „Slyším.“

Situace B

Tato situace nastala po fyzioterapii v plaveckém bazénu, kde se pravděpodobně dostala do kochleárního implantátu voda. Ten pak, asi hodinu po plavání, přestal zcela fungovat. Situace byla o to komplikovanější, že Eliška ten den neměla sluchadlo.

Prohlížíme si s Eliškou knížku. Eliška se náhle zvedá a opakuje moje jméno. Stavím se k ní čelem, chytnu jí za ruce. Mluvím na ní, ptám se, co by chtěla. Eliška se mě chytá rukama kolem ramen, hlavu dává blízko mé tváře.

M: „Chceš si šeptat, Eli?“

E: „Pípá, volant pípá.“

M: „Pípá ti volant? Slyšíš mě“

E: „Slyším.“

Eliška začíná být nervózní. Velmi pevně se mě drží. Jdeme si sednout ke stolu. Posadím jí na židli. Eliška přestala zcela slyšet i odpovídat. Začíná plakat, velmi hlasitě opakuje „volant“ a moje jméno. Pořád jí opakuji, že jsem tady, mluvím, držím se blízko ní, jsme v neustálém fyzickém kontaktu, hladím jí po ruce, její druhou ruku si přikládám na své tváře.

E: „Markéta povídá.“

Mluví nahlas, pláče, třepe rukama, začíná hlasitě vykřikovat.

Beru do ruky mobil. Dávám jí ho do ruky. Poznává, co to je. Ukazuju jí, jak si telefon přikládám k uchu a volám.

E: „Zavoláme.“

Přikyvuji, že voláme. Opakuji, že voláme tátovi, ale Eliška mě zřejmě vůbec neslyší, ale uklidňuje se, přestává vykřikovat, stále ale pláče.

E: „Markéta volá. Zavoláme tátovi.“

S otcem se domluvíme, kam Elišku přivedu. Jemně Elišku nadzvednu ze židle, ta vstává. Dávám jí na záda batoh. Eliška spolupracuje, přestává plakat.

E: „Už jdeme ven.“

Opět přikyvuji, že jdeme ven. Obouvám jí boty a Eliška stále opakuje, že jedeme ven a že přijede táta. Venku však ztrácíme možnost doposud tak silného fyzického kontaktu. Eliška se dotýkala především mého obličeje. Venku jí ale vedu plnou ulicí. Snažím se držet si jí co nejbližší u sebe, ale i tak je fyzický kontakt mnohem omezenější. Eliška začíná znovu plakat, při chůzi často zakopává, úplně přestává mluvit. Otce poznává, ale stále se velmi silně třese, neudrží moč, pláče, nekomunikuje.

Po pozdějším telefonu s Eliščinou matkou jsem se dozvěděla, že se Eliška po zapojení kochleárního implantátu velmi rychle uklidnila.